Становище на Европейския икономически и социален комитет относно предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 6/2002 на Съвета относно промишления дизайн на Общността и за отмяна на Регламент (ЕО) № 2246/2002 на Комисията

(COM(2022) 666 final — 2022/0391 (COD))

и относно предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно правната закрила на промишлените дизайни (преработен текст)

(COM(2022) 667 final — 2022/0392 (COD))

(2023/C 184/07)

Докладчик: **Ferre WYCKMANS**

Консултация	а) Съвет, 21.12.2022 г.
	б) Европейски парламент, 12.12.2022 г.
	Съвет, 21.12.2022 г.
Правно основание	а) Член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
	б) Член 114 и член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	Секция „Единен пазар, производство и потребление“
Приемане на пленарна сесия	22.3.2023 г.
Пленарна сесия №	577
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	148/0/3

1. **Заключения и препоръки**

1.1. Европейският икономически и социален комитет счита, че една ефективна система за закрила на промишлените дизайни е благоприятна за потребителите и за широката общественост, тъй като насърчава лоялна конкуренция и лоялни търговски практики. Тя допринася и за икономическото развитие, като стимулира креативността в промишлеността, на продуктите, на търговските дейности и на износа.

1.2. В повечето държави членки промишленият дизайн трябва да бъде регистриран в национална служба за индустриална собственост, за да бъде защитен от закона. Съгласно разглежданото национално законодателство и вида дизайн, той може да бъде защитен също и от авторското право като нерегистриран промишлен дизайн или като произведение на изкуството. В някои държави членки закрилата под формата на промишлен дизайн и закрилата с авторското право се кумулират, а в други взаимно се изключват. При определени обстоятелства даден промишлен дизайн може да претендира и за закрила по силата на правото в областта на нелоялната конкуренция, но условията за закрилата и обхватът на правата и съществуващите средства за правна защита могат чувствително да се различават.

1.3. ЕИСК счита, че е необходимо правната рамка на промишления дизайн да се адаптира към цифровата ера, за да се подпомогне възстановяването и устойчивостта на Съюза и да се насърчат иновациите и конкурентоспособността. Комитетът одобрява новото определение за промишлен дизайн, което се предвижда в предложението за директива. То придобива важност в светлината на технологичния напредък, като разширява понятието „продукт“ за технологичните дизайни, които не са въплътени във физически обекти.

1.4. ЕИСК одобрява и ограничаването на закрилата за особеностите на външния вид, които са показани по видим начин в заявката за регистрация, тъй като това повишава правната сигурност на закрилата.

1.5. Комитетът приветства факта, че в предложението за регламент е включено решението, предложено от Съда на ЕС в неговото решение по делото „Acacia“ от 20 декември 2017 г. ([1]), в което се уточнява тълкуването на понятието „клауза за поправка“, още повече че с това решение се подобрява защитата на потребителя.

([1]) Съединени дела C-397/16 и C-435/16.

1.6. ЕИСК обаче не счита, че обединяването на таксата за публикация и таксата за регистрация ще позволи да се намали общия размер на таксите, които трябва да се заплатят, тъй като разходите за подновяване, както са предложени, се увеличават драстично. Ето защо тази мярка не е толкова благоприятна за МСП и отделните автори на дизайни, както се твърди. Комитетът изразява желание да бъдат предвидени по-малки суми за МСП и отделните автори, когато е приложимо, пропорционално на техния оборот.

1.7. Според ЕИСК опростяването в резултат на премахването на изискването за „един клас“ е необходимо, но не и достатъчно, тъй като трябва да се подобри и ергономичността на системите за подаване на заявки за дизайни, предлагани в уебсайтовете на националните служби за индустриална собственост и Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост (EUIPO, наричана по-долу „Службата“). За да се справят с това предизвикателство, службите биха могли да се обърнат към „съветник по индустриална собственост“ и по този начин да дадат възможност на МСП и отделните автори да защитят по-добре своите промишлени дизайни.

1.8. Комитетът счита, че не е целесъобразно да се прибягва до член 290 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) при изготвяне на правила за решаване на спорове и обжалване на решения на Службата, тъй като с делегиран акт се цели само допълване на основния акт и той трябва да се отнася само за несъществени елементи. При това, обаче, разпоредбите, които предложението за регламент предвижда да бъдат приети чрез делегиран акт, засягат правата, предвидени в дял VI от Хартата на основните права относно правосъдието, по-специално в член 47 относно правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес. Следователно те не могат да бъдат разглеждани като несъществени елементи.

1.9. ЕИСК препоръчва подобни разпоредби да бъдат определени с регламента в качеството му на такъв.

2. **Контекст**

2.1. В позитивното право Директива 98/71/ЕО на Европейския парламент и на Съвета ([2]) (наричана по-долу „Директивата“) хармонизира частично националните закони относно правната закрила на промишлените дизайни, а Регламент (ЕО) № 6/2002 на Съвета ([3]) (наричан по-долу „Регламента“) създава самостоятелна система за закрила на правата с единно действие в целия Съюз за регистрираните промишлени дизайни на Общността и нерегистрираните промишлени дизайни на Общността, доколкото последните отговарят на условията за закрила, а именно, че трябва да са нови и да притежават индивидуален характер. При липса на регистрация има риск притежателят трудно да докаже наличието на право на промишлен дизайн. Освен това периодът на закрила е ограничен до три години и обхватът на поверените права е по-малък.

2.2. Регламентът беше изменен през 2006 г., за да се отрази присъединяването на ЕС към Хагската система за международна регистрация, чиято цел е да се създаде проста, евтина и централизирана процедура за единно регистриране на промишлен дизайн в Световната организация за интелектуална собственост (СОИС).

2.3. Регламентът изключва резервните части от закрилата на промишления дизайн на Общността, тъй като не беше постигнато никакво споразумение по тази тема по време на работата по изготвяне на директивата. През 2014 г. Комисията оттегли предложението си за преразглеждане на директивата, поради липса на подкрепа в Съвета.

2.4. Разглежданото предложение е направено след този неуспех и е в резултат на съобщението на Комисията от 25 ноември 2020 г., озаглавено „За максимално оползотворяване на потенциала за иновации на ЕС — План за действие в областта на интелектуалната собственост в подкрепа на възстановяването и устойчивостта на ЕС“, публикувано в съответствие с реформата на правото в областта на търговските марки. Амбицията на това предложение е директивата да бъде по-добре адаптирана към цифровата ера, по-достъпна и ефективна за отделните автори, МСП, промишлените отрасли, по-евтина и по-малко сложна, и да укрепва правната сигурност на системата за закрила.

3. **Общи бележки**

3.1. Промишленият дизайн се състои от декоративния аспект на даден обект. Той може да бъде три- или двуизмерен. Успешният промишлен дизайн обединява хармонично функцията и формата. Независимо дали става въпрос за маси или телефони, промишленият дизайн прави предмета привлекателен или предпочитан пред някой друг.

3.2. Промишлен дизайн се прилага към различни продукти от промишлеността или занаятчийството, били те технически или медицински инструменти, часовници, бижута, луксозни стоки, домакински предмети, електрически уреди, превозни средства, архитектурни структури, продукти от текстилния сектор, стоки за свободното време и др.

3.3. Предоставяйки на предмета неговата привлекателност и притегателна сила, промишленият дизайн повишава пазарната стойност на продукта. Следователно закрилата на промишления дизайн допринася за гарантиране на възвръщаемост на инвестициите.

([2]) Директива 98/71/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 13 октомври 1998 година относно правната защита на индустриални дизайни (ОВ L 289, 28.10.1998 г., стр. 28).

([3]) Регламент (ЕО) № 6/2002 на Съвета от 12 декември 2001 година относно промишления дизайн на Общността (ОВ L 3, 5.1.2002 г., стр. 1).

3.3.1. ЕИСК счита, че една ефективна система за закрила е изгодна за потребителите и за широката общественост, тъй като насърчава лоялна конкуренция и лоялни търговски практики.

3.3.2. Тя благоприятства също и икономическото развитие като стимулира креативността в промишлеността и промишленото производство, както и развитието на търговските дейности и на износа.

3.4. В повечето държави членки промишленият дизайн трябва да бъде регистриран в национална служба за индустриална собственост, за да бъде защитен от закона. Съгласно разглежданото национално законодателство и вида на съответния промишлен дизайн, той може да бъде защитен също и от авторското право като нерегистриран промишлен дизайн или като произведение на изкуството.

3.5. В някои държави членки защитата под формата на промишлен дизайн и закрилата от авторското право се кумулират, докато в други се изключват взаимно. Един промишлен дизайн може да претендира също и за закрила по силата на правото в областта на нелоялната конкуренция, но условията за закрилата и обхватът на правата и съществуващите средства за правна защита могат да се различават.

3.6. Като се имат предвид целите на Съюза за стимулиране на възстановяването и насърчаване на иновациите и конкурентоспособността, ЕИСК счита, че е необходимо правната рамка на промишлените дизайни да се адаптира към цифровата ера. Комитетът одобрява предложеното ново определение, тъй като то е подходящо в светлината на технологичния напредък, като същевременно разширява понятието „продукт“ за технологичните дизайни, които не са въплътени във физически обекти.

3.7. ЕИСК одобрява и повишаването на правната сигурност, свързано с ограничаването на закрилата за особеностите на външния вид, които са показани по видим начин в заявката за регистрация.

3.8. Комитетът одобрява и адаптирането на обхвата на правата, предоставяни от регистрацията на промишлен дизайн, така че да бъдат обхванати проблемите, свързани с внедряването на технологиите за триизмерен печат, и одобрява също така въвеждането, подобно на правото в областта на търговските марки, на правото за притежателите на промишлени дизайни да предотвратяват транзитното преминаване на фалшифицирани продукти на територията на ЕС или поставянето им в митнически режим без да бъдат допуснати за свободно обращение на тази територия, с цел да се води борба с фалшифицирането.

4. **Конкретни бележки**

4.1. ***Клауза за поправка и защита на потребителите***

4.1.1. Много се изписа за закрилата на резервните части („части на съставен продукт“) от правото в областта на промишления дизайн. Придобита благодарение на регламента, тя е съпроводена с изключение, наречено „клауза за поправка“, за да се ограничи монополът на производителите и монтажниците на оборудване (по-специално на автомобилите) на пазара на резервни части (член 110). Тази „клауза за поправка“ предвижда, че притежателят на промишлен дизайн за резервна част не може да упражнява монопол, нито да възпрепятства трето лице да пусне на пазара резервни части, предназначени за поправка на даден продукт и за да бъде възстановен до оригиналния му вид.

4.1.2. В действителност производителят на краен съставен продукт (автомобил, часовник, мобилен телефон и др.) често контролира цялата производствена верига. Ето защо той може да извлече двойна полза от това — първо на пазара за продажба на крайния продукт, но и на пазара за продажба на резервните части.

4.1.3. Поведенческата икономика обаче е установила, че повечето потребители правят избора си в зависимост от продажната цена на първичния продукт без да се интересуват от продажната цена на вторичните услуги. Ето защо те се оказват в плен на първоначалната си инвестиция и са принудени да понасят цена, която не биха приели непременно при други обстоятелства.

4.1.4. ЕИСК посочва, че тази ситуация може следователно да породи проблеми с правото в областта на конкуренцията, тъй като производителят/комплектоващият законен притежател на право върху промишлените дизайни разполага с важно конкурентно предимство, което в крайна сметка може да нанесе вреда на потребителя:

— по отношение на своите клиенти, като му се позволява да прилага високи цени или свързани продажби;

— по отношение на ремонтиращите, за да завладее пазара или да диктува своите условия на ремонтиращите, които приема да снабдява;

— по отношение на своите доставчици, тъй като може да им забрани да снабдяват независими ремонтиращи или да забрани на независими доставчици да копират негови части, за да снабдяват пазара за поправки.

4.1.5. За да се избегне монополизирането на вторичните пазари, европейският законодател реши да ограничи правата, които може да се придобият върху резервните части.

— Първото ограничение понякога се посочва като изключение от „изискването за адаптиране“ („*must matcht*“) (член 8, параграф 2). Външният вид на даден продукт, който е необходим за свързването с друг продукт, не може да бъде защитен.

— Второто ограничение се отнася за закрилата на частите, които не са видими.

4.1.6. Част, която не е видима при обичайна употреба на продукта, не може да бъде защитена с регистрирането на промишлен дизайн (член 4, параграф 2).

Сред тях са:

— механиката на часовник;

— изгледът отвътре на повечето двигатели на електродомакински уреди;

— двигателят на автомобил (считан за невидим при обичайна употреба на превозното средство, въпреки че двигателят лесно може да се види като се повдигне капакът).

4.1.7. Следователно резервните части, които могат да бъдат закриляни са тези, които не съдържат никакъв механизъм за свързване и които са видими. Поради това съгласно регламента е възможно да бъдат защитени голям брой части. Например за автомобил това са:

— фаровете;

— броните;

— капакът и вратите (но не и пантите);

— воланът.

4.1.8. Следователно продуктът, който не е защитен с регистрирането на промишлен дизайн, може да бъде възпроизведен от всеки конкурентен производител на резервни части и с него да бъде снабдяван пазарът за поправки.

4.1.9. Все пак прилагането на тези разпоредби повдигна някои въпроси. Ето защо Комитетът приветства факта, че в предложението за регламент се взема под внимание решението, предложено от Съда на ЕС в решението по делото „Acacia“ от 20 декември 2017 г., в което се уточнява как трябва да се тълкува понятието „клауза за поправка“.

4.1.10. Комитетът посочва, че Парижкият апелативен съд даде конкретно приложение на това решение в своето решение от 11 септември 2018 г. по дело № 2017/01589 в случая с джанти, продавани чрез сайт за онлайн продажби. Продавачът не е могъл да използва като валидна „клаузата за поправка“, тъй като тези джанти са били предложени „за цели за естетическо персонализиране на превозните средства“ и за „тунинговане“. Поради това спорните джанти са счетени за фалшифицирани, а продавачът е санкциониран за нарушение на промишлен дизайн.

4.1.11. Някои държави членки либерализираха пазара на резервни части. С френския закон № 2021-1104 от 22 август 2021 г. „Климат и устойчивост“ се отваря пазарът за продажба на някои резервни части за автомобили считано от 1 януари 2023 г.

4.1.12. С тази мярка се цели понижаване на цените на пазара. Между 2019 г. и 2020 г. те са се повишили средно с 8 %, по-специално поради техническото усложняване на различните части, като например двигателите на електрическите огледала за обратно виждане, датчиците, инсталирани в предните стъкла и др. Най-либералните по отношение на този сектор държави не разполагат с много развита промишленост за разлика от Германия, държава със силно развито автомобилостроене, но където пазарът е вече по-отворен.

Във Франция, считано от 1 януари 2023 г. монтажниците на оборудване, независимо дали са направили първоначалния монтаж, т.е. тези, които са участвали в сглобяването на новото превозно средство, или са независими, ще могат да продават частите за остъкляване. Следователно монтажниците на оборудване, които са участвали в първоначалния монтаж на другите видими резервни части (оптични части, огледала за обратно виждане и др.), ще могат да продават частите като производителите.

4.2. ***Стойност на закрилата на промишления дизайн***

4.2.1. EUIPO разполага с онлайн система за подаване на заявки за промишлени дизайни, която посочва текуща цена, започваща от 350 EUR. ЕИСК припомня, че регистриран промишлен дизайн на Общността е валиден за първоначален срок от 5 години, считано от датата на подаване, и че може да бъде подновяван на всеки 5 години за максимален срок от 25 години.

4.2.2. Към разходите за подаването се добавят три вида такси:

— такса за регистрация от 230 EUR, към която може да се добави допълнителна такса за регистрация от 115 EUR за 2 до 10 допълнителни регистрации и от 50 EUR за над 10;

— такса за публикация от 120 EUR, която може да бъде увеличена с 60 EUR за 2 до 10 допълнителни публикации и с 30 EUR за над 10;

— такса за отлагане на публикацията от 40 EUR, която може да бъде увеличена с 20 EUR за 2 до 10 промишлени дизайни и с 10 EUR за над 10.

4.2.3. Размерът на таксите, които трябва да бъдат платени, се определя от два фактора:

— броя на промишлените дизайни, посочени в заявката;

— отлагане или не на публикацията на промишления дизайн.

4.2.4. Тяхната структура отговаря на следния модел:

— основна такса за един единствен промишлен дизайн или за първия промишлен дизайн на множествена заявка;

— намалена такса за втория до десетия промишлен дизайн;

— още по-ниска такса след единадесетия промишлен дизайн.

4.2.5. В предложението за регламент се предвижда да се намали със 70 EUR цената на първото подновяване (след 5 години) и да се увеличи на 140 EUR второто подновяване (след 10 години), на 280 EUR третото подновяване (след 15 години) и на 560 EUR четвъртото подновяване (след 20 години). Размерът на таксите за първите две подновявания остава равностоен на този, който се дължи понастоящем, или 210 EUR общо, но следващите такси за подновяване се увеличават драстично.

4.2.6. Това предложение не изглежда толкова благоприятно за МСП и за отделните автори, както се твърди. Ето защо ЕИСК призовава за по-малки суми за МСП и отделните автори, евентуално пропорционално на техния оборот.

4.2.7. Освен това Комитетът не счита, че промяната в структурата на таксите чрез сливане на таксите за публикация и за регистрация ще даде възможност да се намали общият размер на таксите.

4.3. ***Заличаване на изискването за „един клас“***

4.3.1. Въпреки че една заявка може да се отнася за няколко промишлени дизайна, те трябва задължително да бъдат предвидени да се включат във или приложени към продукти, принадлежащи към същия „клас“ съгласно т. нар. изискване за „един клас“. Тези класове са подредени в списък, озаглавен „Класификацията от Локарно“.

4.3.2. Класификацията от Локарно, съгласно член 2, параграф 1 от Локарнската спогодба „сама по себе си има само административен характер“ и включва:

— списък на класовете и подкласовете;

— азбучен списък на продуктите, представляващи промишлени дизайни, в който се посочват класовете и подкласовете, в които те са подредени;

— обяснителни бележки.

4.3.3. Със заличаването на изискването за „един клас“, предвидено в предложението за регламент, което би позволило на предприятията да подават множествени заявки за промишлен дизайни чрез комбиниране на няколко дизайна в една заявка и без да се налага да се ограничават до продукти, принадлежащи към същия клас съгласно Класификацията от Локарно, се цели да се насърчат МСП и отделните автори да внасят своите промишлени дизайни, за да ги защитят.

4.3.4. Според ЕИСК опростяването, постигнато с премахването на правилото за „един клас“, е необходимо, но не и достатъчно, тъй като трябва да се подобри и ергономичността на системите за подаване на заявки за дизайни, предлагани в уебсайтовете на националните служби за индустриална собственост и на EUIPO.

4.3.5. Службите биха могли да използват експертния опит на съветниците по индустриална собственост, за да се справят с това предизвикателство, и по този начин да дадат възможност на МСП и отделните автори за защитят по-добре своите промишлени дизайни.

4.3.6. Съветниците в областта на индустриалната собственост очевидно ще продължат да подпомагат притежателите на права при употребата на техните промишлени дизайни и да ги представляват в споровете.

4.4. ***Делегиране на правомощия и приемане на делегирани актове***

4.4.1. В предложението за регламент се предвижда, че разпоредбите, свързани със спорове относно правото на промишлени дизайни, ще бъдат приети в делегирани актове.

Става дума за:

— оттегляне и изменение на промишлен дизайн (членове 47а и 47б);

— действия по обявяване на недействителност (член 53а);

— производства по обжалване на решенията на Службата (член 55а);

— устно производство пред апелативните съвети на Службата (член 64а);

— събиране на доказателства (член 65а);

— нотифициране на решенията и покани за явяване (член 66а);

— производство за съобщенията до Службата (член 66 г.);

— изчисляване и продължителност на сроковете на производството (член 66е);

— възобновяване на производството пред Службата (член 67в);

— професионално представителство пред Службата в случай на спор (член 78а);

— плащане на такси (член 106аа).

4.4.2. Комитетът счита, че не е целесъобразно да се прибягва до член 290 от ДФЕС при изготвяне на правилата за решаване на спорове и обжалване на решения на Службата, тъй като с делегиран акт се цели само да се допълни основния акт и той трябва да се отнася само за несъществени елементи. Посочените разпоредби обаче относно правата, предвидени в дял VI от Хартата на основните права относно правосъдието, по-специално в член 47 се отнасят за правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес. Следователно те не могат да бъдат разглеждани като несъществени елементи от основния акт.

Брюксел, 22 март 2023 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG